СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIII. Ч. 224. Джерзі Сити, Н. Дж., четвер, 26-го вересня 1935. — VOL. XLIII. No. 224. Jersey City, N. J., Thursday, September 26, 1935. THREE CENTS

СТРАЙК НА ЗАПОМОҐОВИХ РОБОТАХ ВІДКЛИКАНИЙ

НЮ ЙОРК. — Юнії вже погодилися з урядом та відкликали страйк фахових робітників на запомогових роботах.

Заяву про закінчення конфлікту, що тревав майже два місяці, юнії проголосили у вівторок устами Джорджа Мінія, президента нюйорської стейтової Федерації Праці.

Уряд каже, що, полагодивши цей конфлікт з робітниками, він збирається трохи змінити свій плян запомогових робітників. Ґенерал Джансон каже, що уряд прийме на ці роботи 50,000 робітників більше.

УРЯД ВСТАНОВЛЯЄ ЛІСТУ ВОЄННОЇ КОНТРАБАНДИ.

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт і секретар стейту Гол відбули конференцію, на котрій укладали лісту товарів, яких не вільно буде вивозити з Америки без спеціяльного дозволу від уряду.

Ліста обіймає передовсім амуніцію. Зложено її згідно з законом про невтральність.

АЛ СМИТ ПРОМОВЛЯЄ ДО ЕВХАРИСТИЧНОГО КОНҐРЕСУ.

КЛІВЛЕНД (Огайо). — Ал Смит промовляв тут до 43,000 учасників семого краєвого евхаристичного конґресу, виступаючи гостро проти комуністичної програми, зверненої проти приватної власности. Його представлено як найвизначнішого світського католика в Америці.

Архиепископ Джан Т. МекНиклас у проповіди виступав проти „гордих провідників, божевільних власною гордістю, що походжають по державах, промовляючи, немовби вони не відповідали перед ніким, не зважаючи на достоїнство людини та її вічне покликання", та проти „перебільшеного націоналізму", що доводить до воєн.

9-ГОДИННА ПАРАДА „АМЕРИКАНСЬКОГО ЛЕҐІОНУ".

СТ. ЛУИС. — Зприводу річної конвенції Американського Леґіону влаштовано тут величезну параду. Йдучи по 20 осіб у ряді, ветерани переходили поперед естраду 9 годин.

У параді несено теж прапори союзників Америки в світовій війні.

Через надзвичайну задуху, коло пів сотки осіб зімліло підчас походу.

ВЕЛИКИЙ КУЛАЧНИЙ БІЙ.

НЮ ЙОРК. — У „Єнкі Стадіюм" у Бронксі відбулась у вівторок вечором широко розголошена кулачна бійка між колишнім світовим чемпіоном Максом Бером, американським Жидом, і американським Мурином, Джовом Луисом. На бійку зійшлося коло 95,000 видців. Між роззявами були 6 стейтових ґубернаторів.

Джов Луис побив Бера без труду. Вже в третій „равнді" Бер утратив був від удару притомність, але дзвінок ударив на перерву, заки минули 10 секунд від його упадку. У четвертій „равнді" він знову стратив притомність на десять секунд, і дзвінок його вже не вратував.

Молочний фонд міста Ню Йорку дістане зо вступу 10 процентів. При брамі заплачено за вступи 932,000 долярів.

СЛІДСТВО В СПРАВІ ЗАГАДОЧНОЇ СМЕРТИ АКТОРКИ.

ВЕСТ ЧЕСТЕР (Па.) — Лава присяжних суддів, покликана коронером (судовим лікарем) до вирішення причини смерти акторки Евеліни Гуї, що вмерла тут недавно в домі міліонера Годелстона, видала рішення, що акторка згинула з чужої руки.

ВИТАЛИ ПОЛЬСЬКИЙ КОРАБЕЛЬ.

НЮ ЙОРК. — Представники польського уряду, уряду міста й місцевої польської кольонії витали приїзд до цього порту польського нового корабля „Пілсудський".

Корабель має 16,000 тон містоти. Збудовано його „на виміну", бо за роботу при будові не плачено грішми, але вуглям, висланим з Польщі до Італії.

МАЮТЬ ПРОДАВАТИ ПУШКОВЕ ВИНО.

НЮ ЙОРК. — Незадовго появиться в торговлі пушкове („кеноване") вино.

Продукувати й продавати це вино будуть 8 найбільших продуцентів вина в Каліфорнії. Новину заведено на те, щоби в Америці поширити звичай пити вино.

МІЛІОНЕРИ ПІДДЕРЖУЮТЬ КАМПАНІЮ ЗА ТВЕРЕЗІСТЬ.

НЮ ЙОРК. — Джан Д. Рокефелер Молодший і Едзел Форд, син автомобільного міліонера Генрі Форда, зобовязалися піддержувати своїми грішми кампанію за поміркуване вживання алькогольних напитків, яку почала орґанізація, що заінкорпорувалася під назвою „Рада для поміркування".

З РОЗПРАВИ В СПРАВІ ТОМИ МУМІЯ.

На переслухання в справі Томи Мунія в Сан Франсіско покликано Варена Билинґза, що був разом з Мунієм засуджений на досмертну вязницю за участь у бомбовім замаху проти паради военного приготування в 1916-тім році.

ЗУДАР ПАРОПЛАВІВ НА СТИРІ.

На лінії Луцьк—Колки курсують по Стиру два пасажирські пароплави, „Нешава" й „Ґдиня", що завзято ворогують зі собою. Вночі на 15-го серпня серед густої темряви пароплав „Нешава" наїхав на „Ґдиню" так сильно, що всі пасажири попадали. Настав переполох, діти й жінки зчинили крик, більше нервові мліли. „Нешава" хотіла втекти, але поліцай її затримав і списав протокол. „Ґдиня" боялась рушитися з місця, поки водний інжинір не скаже, чи дальше плавання є безпечне. Показалося, що „Ґдиня" мала ушкоджену тільки пнибудівку й може продовжувати свій курс. Деякі пасажири, що пережили цей переляк, виступили з судовими позвами. Виходить питання, чи зудар був випадковим, чи актом конкуренції.

ЖЕБРАК ФУНДАТОРОМ ВІВТАРЯ.

В парохіяльній церкві в Рівному посвячено вівтар, що його уфундував жебрак, званий Йосифом. На цей вівтар він дав 2,000 зл. із зажебраних грошей.

СПРИТНА СОБАКА.

Недавно тому загубилася в околиці Калґарі (Канада) 2-літня дівчинка, якої надармо шукали 200 людей. Знеможені і зневірені пошукувачі закинули свій тяжкий труд. Тоді поліція вжила до пошукувань одної собаки, породи німецької пастушої собаки. Ця собака без труду віднайшла слід загубленої дитини і в цей спосіб вратувала її від певної загибели.

Тасама собака вже має за собою кілька успішних поліційних рекордів.

ШМАТЯР — БАГАТІЄМ.

Жидівський купець — шматяр зі Станиславова, Генрик Лесінґ, довго перебував у Ляйпціґу. Скуповував там шмати і вивозив до Польщі. Доробився на тій торгівлі великого майна, купив собі в Ляйпціґу елику камяницю і зложив собі багато гроша і дорогоцінностей. Коли до влади дійшов у Німеччині Гітлер, влада почала ставити йому всякі перешкоди. Часто відбувалися в Лесінґа ревізії, а вкінці Лесінґови відібрали пашпорт. Рівночасно вийшов у Німеччині розпорядок, що чужинцям не вільно вивозити з Німеччини ніякого майна, отже також грошей і дорогоцінностей. Лесінґ рішив покинути Німеччину і перевезти свій маєток до Станиславова. Продав свою камяницю, зібрав усі свої гроші і дорогоцінности, запакував їх зручно до ваґону зі шматами і надав до Станиславова. Сам виїхав сюди вслід за тим транспортом. Тут розпльомбував ваґон і вивняв зі шмат цілий свій великий скарб, якого доробився на шматах.

ШКІЛЬНІ ХЛОПЦІ ПРИЗНАЮТЬСЯ ДО ГРАБУНКІВ.

Три школярі в Ню Йорку, всі три Мурини, всі три низького росту, признались перед поліційним суддею до участи в довгій низці грабіжів. Найстарший з них має 18 літ. Признались вони, що останньої неділі при грабіжі постріляли одного власника крамниці, як цей спротивився грабіжеви.

ЗАСТРІЛИВ ФАРМЕРА, ГОСПОДИНЮ І СЕБЕ.

Дейвид Ларсен, літ 35, робітник в Амиск, Алберта, застрілив Семюеля Сірайта, літ 75, і його господиню, панну Гільду Олсен, літ 20, старався вбити ще двох робітників і потім відобрав собі життя.

Корнеліюс МекКензі, літ 27, один з робітників, дістав кулю в руку, коли забарикадував себе в хаті на першім поверсі, а потім вискочив зо своїм братом Деном, літ 25, крізь вікно. Кілька мінут потім Ларсен перерізав собі горло і вистрілив до себе.

ПАЧКУЮТЬ КИТАЙЦІВ.

Сімнацять троків, наладованих 50 тонами бараболь, у яких знаходилися 40 Китайців, перервали поліційну запору на мості Марпол-Луну Айленд і втекли до Ванкувер. Так подають урядники Веджетебел Маркетінґ Борд.

Одного поліційного урядника на мості звалили, а другому загрозили. Там були два урядники й один інспектор. Числа дозволу знають і будуть слідити за втікачами.

ПЕДЛЯРІ ВЕДУТЬ ВІЙНУ З ГУМАННИМ ТОВАРИСТВОМ.

Юнія торонтонських педлярів, що начисляє 400 членів, головно Жидів, власників шкапи і візка, якими по вулицях міста визбирують усяке дрантя, розвели дійсну війну з Торонто Гюмейн Сосайеті, з товариством опіки над німими звірятами. Товчком війни, як доказують самі педлярі, є „безпотрібне вигублювання коней на поручення інспекторів товариства". Відбулося кілька масових віч, і педлярі вирішили продовжувати війну на засіданнях міської ради. Салтер Гейден, кандидат на посла з ліберальної партії, зобовязався дати педлярам правну поміч.

Інспектори гуманного товариства засуджують коней педлярів на смерть через старий вік, слабість, рани, і невластиве відживлювання.

ПОВІСИВСЯ НА ОЧАХ 7-ЛІТНЬОГО СИНКА.

В Бендзіні (Польща) 47-літній робітник Осташевський мешкав з жінкою і 7-літнім синком. Осташевський від довшого часу був без праці і попав у сильний нервовий розстрій. Одної неділі Осташевський залишився з синком у хаті, жінка пішла до костела. Замкнувши двері, закинув петлю на клямку від дверей і повісився. Приготування батька бачив синок і з плачем просив батька, щоб залишив приготування. Але ні прохання ні сльози малої дитини не помогли. Коли батько закинув петлю, синок почав спазматично плакати і кликати ратунку. Коли люди виломили двері, Осташевський уже не жив. Зате в куті хати люди знайшли напів живого з плачу і переляку сина, який постійно повторяв слова: „Тату, не роби цього".

ВІДПЛИВ КАПІТАЛУ З ЕВРОПИ ОСЛАБАЄ.

На основі преріжних трансакцій, які доконано в понеділок, Европа буде мати переслати до Америки 11 міліонів долярів. Є це значно менше ніж попередніх днів.

ГОРОБЦІ КОРМИЛИ СЛІПОГО ТОВАРИША.

Капітан поліції у Філаделфії, Рожанський, мав звичай висипати у своїм садку поживу для горобців. Одного разу він завважав, як горобці кормили дорослого горобця. Коли капітан зближився до ґрупи горобців, всі вони крім одного в поспіху розлетілись. На другий день знову капітан завважав, як горобці кормили свого товариша. Заінтересований тим явищем, кап. Рожанський підійшов до горобців і на своє здивування побачив, що всі горобці крім одного повтікали. Один оставсь і капітан взяв його в руки. Показалося, що той горобець був сліпий.

ЗАСИПАНА 10 МІНУТ.

Ф. Фовлер, літ 14, із забавового місця Кресент, недалеко Ню Вестмінстер, Б. К., зістала виратувана зпід обвалу піскового берега залізної дороги. Була похована під ним 10 мінут.

Дівчина бавилася з своїм братом Ґордоном і кількома іншими дітьми на краю залізної дороги, коли велика частина берега обвалилась і потягнула з собою дівчину. Пісок закрив її цілком.

Ґордон і його товариші старалися виратувати її, але без успіху. Надіхав візком М. Комаський, залізничий робітник, вхопив лопату і виратував дівчину.

БОЛЬШЕВИКИ ХОЧУТЬ ВИБРАТИСЯ НА ГОСТИНУ ДО ПОЛЬЩІ.

Українські большевики в Канаді хотять вислати делеґацію на „ґуд тайм" до Польщі. Кажемо на „ґуд тайм", бо щоби Польща впустила большевицьку делеґацію відвідувати арешти, концентраційний табор у Березі Картуській, села, навіщені голодом, то в це самі большевики певно не вірять.

Щоб делеґацію вислати — треба грошей. Усі гроші малиб, на думку большевиків, зложити Українці ріжних політичних уґруповань і релігійних переконань. У тій цили хотіли українські большеивки в Монтреалі скликати наради всіх українських церков і товариств. Та члени церков і українських народніх товариств знають наших большевиків аж надто добре, тому їх пропозиції ані слухати не хотіли. Послухала тільки протестантська церква „Всіх Націй", у якій говорить проповіди по українськи Болгарин.

Це вже другий раз большевики обдурили проповідника з тої церкви. Перший раз обдурили, коли поліцай застрілив Зінчука. Тоді через большевиків скомпромітувались і деякі провідники „Злученої Церкви".

В АЛЬБАНІЇ ПОВІСИЛИ 11 ЛЮДЕЙ

В останній революті в Альбанії засуджено на смерть 52 особи. З них повішено недавно 5, тепер 11, а 36 чекають іще на свою долю. З усіх засуджених лиш один апелював про ласку.

БРИТІЙСЬКА ВОЄННА ФЛЬОТА ЗБЛИЖАЄТЬСЯ ДО БЕРЕГІВ ІТАЛІЇ

ЛОНДОН. — На три тижні скоріше, як передбачувано, велика воєнна анґлійська фльота пливе до берегів Італії. Це мають бути осінні маневри. Головна частина фльоти є вже на грецьких водах, отже яких 300 миль від берегів Італії.

В ЕТІОПІЇ ПОГОДА, АЛЕ ПОШЕСТЬ ПЕРЕШКАДЖАЄ ВІЙНІ.

АДІС АБАБА. — Вже два дні світить сонце в Етіопії після 7 місяців безупинного дощу, але війна ще не розпочалася, хоч загально говорено, що вона прийде з кінцем слітньої пори. Знавці кажуть, що безпосередно по дощах приходить малярія в пустині на півдні. Сповіщають, що там вже тепер італійське військо хорує. Надіються, що щойно в початках листопада настане відповідна пора до воєнних операцій.

ТИМЧАСОМ В РИМІ РАДЯТЬ.

РИМ. — Під проводом Мусолінія відбулося засідання кабінету, але не оголошено нічого ясного із нарад. З цього висновують, що йдуть переговори з іншими державами.

І В АНҐЛІЇ РАДЯТЬ.

ЛОНДОН. — Тут відбулося засідання кабінету міністрів для обговорення політичного положення в Европі, але не оголошено ніякого звіту із засідання. Загально думають, що це політика вижидання.

А РАДА ЛІҐИ НАЦІЙ ЩОЙНО БУДЕ РАДИТИ.

ЖЕНЕВА. — Рада Ліґи Націй іще не вирішила, чи вважати пропозицію Італії за відкинення пляну Ліґи Націй, чи лише за торг за щось іншого. У четвер відбудеться засідання Ради Ліґи для розвязання цеї загадки. На цьому засіданню приймуть до відома зречення мандатів Комітету Пятьох.

НІМЕЧЧИНА ЗБІЛЬШУЄ АРМІЮ.

БЕРЛІН. — Оголошено, що уряд викінчив пляни для побору нових 200,000 жовнірів, тобто тих, що уродились в 1914 і 1915 році. Вони мають служити в армії один рік, коли не зайде потреба продовжити цей час.

МАСОВА ЕМІҐРАЦІЯ ЖИДІВ З НІМЕЧЧИНИ.

БЕРЛІН. — Центральний комітет німецьких Жидів подав до міністерства внутрішних справ плян масової еміґрації з Німеччини для переселення в републику Еквадор в Полудневій Америці. Комітет просить видати еміґрантам пашпорти.

СОВЄТИ ЗАБИРАЮТЬ СХІДНІЙ ТУРКЕСТАН.

ТОКІО. — З певних джерел наспіла вістка, що Совєти прилучать до своєї імперії китайську провінцію, Східній Туркестан, що по китайськи зветься Сінкіян. Там є 2 міліони населення і 580,000 квадратових миль простору. Нова територія буде мати назву Туркестанської Совєтської Соціялістичної Републики (ТССР).

КОДИФІКАЦІЯ КАНОНІЧНОГО ПРАВА СХІДНЬОЇ ЦЕРКВИ.

ВАТИКАН. — На доручення папи складено нову кардинальську комісію для викінчення кодексу канонічного права східньої церкви. У склад комісії ввійшли кардинали: Сінчеро, Пачелі,Серафіні й Фумасоні Біонді. Перша комісія для цієї справи була покликана до життя папою Пієм XI. у 1922 р. Кодекс уже на викінченню.

ЯК ПРАЦЮЮТЬ У КОЛГОСПАХ ПІД СОВЄТАМИ.

КИЇВ. — Пишуть „Ізвєстія" з 22-го вересня таке: „Гаряче сонце в часі жнив. Коло 8-мої години ранку температура підіймається до 30 ступнів. Спати нема сил. Розморені сонцем люди ліниво потягаються, не спішучи вмиваються, повільно снідають. Сніданок бере не менше години часу. Потім курять. Ще одна година пропала! Нарешті починають працювати. Глянь — уже час обідати. А по обіді, поки покуриш та сюди-туди, вже й вечір — час вечеряти".

Начальство колгоспів спробувало застосувати методи винагороди відповідно до виконаної праці. Наслідок був той, що люди почали ставати досвіта, працювали до темна, без усякої контролі урядовців.

НОВА АНҐЛІЙСЬКА ПУБЛІКАЦІЯ ПРО УКРАЇНУ.

ЛОНДОН. — Заходами Анґльо-Українського Комітету появилася в Лондоні цікава книжечка „Українська справа і її значіння для Великої Британії". Вона має 36 сторінок друку й ділиться на три частині. У першій є інформації про Анґльо-Український Комітет, в другій мапа України і відбитка промови посла Лянсельот-Льотона в анґлійському парляменті, в третій частині є додаток, у якому містяться міжнародні договори про Українців у Польщі, Совєтах, Румунії та в Чехословаччині.

ЗА СВОБОДУ СОВІСТИ В СОВЄТАХ.

ЖЕНЕВА. — Орґанізація для оборони християнства надіслала Союзній Раді Швайцарії петицію з підписами 200,000 осіб, які домагаються інтервенції Ліґи Націй у большевицького уряду в справі пошанування свободи совісти в СССР.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Se ond Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on Carch 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accept d for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число з пятниці (з англійською частю):		Friday's issue (witr Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.00	One year	$2.00
На пів року	$1.25	Six months	$1.25
В Джерзи Сити і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 цент.ві

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ВИЗВОЛЕННЯ ПОЧИНАЄТЬСЯ ВДОМА

Зазіхання Італії на Етіопію дають нам прекрасну лекцію про боротьбу за опінію світа. Хоч як дехто серед нас любить балакати про те, що опінія світа не має значіння, то заходи Італії й Етіопії здобути собі прихильність народів, до італійсько-етіопського конфлікту безпосередньо непричетних, показують, яка важна є опінія світа.

З огляду на те, що Італія виступає в цьому конфлікті напасницею, позиція Етіопії щодо здобування опінії світа значно лекша. Природньо симпатія людей звертається за тими, що стали жертвами напасти. У відповідь на закид, що Італія напастує зовсім спокійний край, котрий не бажає собі нічого, як тільки жити собі в спокою, не нарушуючи нікого, Італійські пропаґандисти мусять поширяти пропаґанду на всі заставки.

Один з головних арґументів пропаґандистів каже, що Етіопія не цивілізована держава, зовсім не держава в модернім значінню, що, мовляв, це февдальна, середньовікова держава, бо ось вона признає ще рабство.

По своїй правній суті цей арґумент з рабством слабий. Поперше, не це є признакою держави, що в ній нема неволі. Є держави, що признають неволі дуже багато, а проте вони без сумніву держави. Що Росія, Польща й Німеччина — держави, ніхто не заперечить, хоч у кождій з них багато неволі. Є її немало і в Італії, що закидує неволю Етіопії, немовби хотіла доказати стару евангельську правду про скалку в чужім оці та поліно в своїм. Неволя — це часто питання правної дефініції. Подруге, навіть як де є неволя по всякій дефініції, то ще з того не виходить, щоб такий край мав кождий право загарбувати.

Одначе коли Італійці говорять про рабство в Етіопії, вони не говорять про правний бік справи, а більше про чуттєвий бік. Певно, що таким арґументом вони Італії ще не добудуть права загарбувати Етіопію, але перед сентиментом світової опінії це важний арґумент. Як Італійці вспіють переконати світ, що в Етіопії панує рабство або ще признається рабство, то цим знищиться багато прихильности для Етіопців у світовій опінії. Коли Етіопці будуть виступати проти неправди італійського поневолення, то люди в світі махнуть на це рукою: мовляв, що ви так побиваєтеся проти поневолення Етіопців Італійцями, коли ви не повстаєте проти поневолення Етіопців самими Етіопцями? Як ви справді не можете переносити неволі, то чомуж ви не знищите її наперед у себе самих?

ДУМКИ ПЕРЕД САМИМИ ВИБОРАМИ

(Оригінальний допис).

Заки отця стаття дійде за океан — вибори до польського сойму будуть уже переведені і американські Українці з часописів довідаються, хто був вибраний.

Правдоподібно будуть вибрані всі ті Українці, що зістали покладені на другім місці лісти кандидатів, а один навіть на першім місці. Неспоіванки можливі, але мало правдоподібні. В ундівськім таборі наробили троха гомону прихильниці п. Мілени Рудницької, яку орґан еп. Хомишина „Нова Зоря" називає „найздібнішим послом, якого колинебудь мало УНДО".

Вони поширили битий на машині комунікат, в котрім протестують проти цього, що УНДО не поставило ні одної Українки кандидатом на посла, а зосібна, що не зістала ним п. Мілена Рудницька. Протестантки „подали отже до відома українському громадянству, що українське жіноцтво не бачать можливости брати участь у найближчих виборах до польських законодатних тіл".

Друга знову ґрупа інтеліґентних Українок заявила, що уважає навпаки — за свій обовязок іти до виборів. — І „Нова Зоря" каже, що годі взивати до бойкоту виборів тому, що по польській стороні знайшлися такі люди, які просто не люблять мати діла з такого роду здібністю, яку вже проявила п. Мілена Рудницька. В цей спосіб „Нова Зоря" відкриває тайну, що то не УНДО тут винувате, але його контраґент, польський уряд. У всякому разі тому останньому не так іде про „здібність" пані Мілени, як про це, що вона їздила на меншестеві конґреси за границю і там різко представляла положення національних меншин в Польщі. Її адютантом був звичайно п. Зенон Пеленський (старший), але цього якимсь чином уряд переочив і він якось дістався на лісту кандидатів.

Була також боротьба за кандидатуру д-ра О. Назарука, редактора „Н. Зорі". Цій кандидатурі скрутило одначе вязи таки само УНДО, не вважаючи на горячі старання еп. Хомишина, котрий аж до Варшави в тій справі їздив. Зате дістане еп. Хомишин свого посла — д-ра Волянського і свого сенатора о. Лободича — обох зі станиславівської округи.

Як бачимо — то кандидати були усталювані на підставі порозуміння між УНДО і польським урядом. Однакож на цілім терені Польщі всеж таки є можливі деякі несподіванки. Як відомо, — коли виборець віддасть картку до голосування без усякого зазначування олівцем (пружкою), кого він хоче, то це означає, що він голосує на двох перших кандидатів. З уваги на це, що міліони виборців у Польщі є анальфабетами, треба припустити, що вони вже для самої вигоди віддаватимуть картки до голосування без усяких значків. В льокалю виборчім буде місце, закрите заслоною, за котре має зайти виборець з карткою до голосування і ковертою і там могтиме — коли захоче — зазначити олівцем двох любих йому кандидатів. — Потім ту картку вложить до коверти, а вийшовши зпоза заслони, віддасть це предсідникови комісії. Анальфабет не буде мати права брати зі собою за заслону якогось письменного, котрий би йому показав, де в котрих квадратиках робити значки. Анальфабет буде мати отже лиш один вихід і вложити картку без значків до коверти.

Треба одначе взяти на увагу, що по містах або нпр. на Познанщині є анальфабетів мало, та що при відповідній аґітації виборці не схочуть може давати пружок у двох перших квадратиках. І з цього власне може вийти трудність для двох перших, протеґованих кандидатів. На лісті кандидатів може бути навіть **12** імен і виборець зможе собі вибирати, кого захоче.

Отже декуди піднесли проурядові людці голос, що ніхто, що урядови добре „вінчує", не повинен іти за параван, але повинен отверто ненарушену картку до голосування класти в коверту і віддавати, кому треба. Ці людці дають до зрозуміння, що кождий, хто зробить ужиток з паравану у льокалю виборчої комісії тай витягне там олівець — допуститься грубої нельояльности, що получена з тяжкими наслідками.

Річ очевидна, що поширювання таких поголосок і грозьб суперечить ясній постанові конституції, котра виразно постановляє, що **вибори** мають бути **тайні.** Ніхто отже не допуститься якого „пшецівпаньствовеґо" діла, хто скористає з призначеного йому права і полізе за параван. І за параваном також може він вложити картку до куверти без всяких пружок — але це вже його особиста справа. Вже і так та ординація виборча сильно штигулькає, коли би її отже віднято іще і **тайність** виборів — то вже вийшла би з неї взагалі лише якась дуже скомбінована і беззмістовна, а притім і коштовна забава.

У всякому разі все то дуже інтересне і буде об чім по 8-мім вересня балакати і про що писати. Для нас очевидно є найінтереснішим, чи вийдуть всі українські кандидати, поставлені на одній з двох перших місць кандидатської лісти, послами.

Очевидна річ — що ще інтереснішим буде, як вони будуть заховуватися в будучім соймі та як будуть давати собі там раду. Ой! незавидна буде їх доля!

Юрій Горовенко.

УКРАЇНСЬКА ЖІНКА В СУСПІЛЬНОМУ ЖИТТІ

На ролю жінки в суспільному житті дивляться ріжно. Так, наприклад, большевики вважають необхідним у свою партійну боротьбу затягнути й жінок, а ця їх суспільно-політична боротьба жорстока, кривава, дика, переповнена ненавистю до всього, що тільки суперечить комуністичним поняттям, партійним інтересам і плянам. Розуміється, що коли совєтській жінці відведено таки місце в суспільному житті, то вона має найменше думати про родину, найменше старатися про родинне виховання дітей, домашнє господарство, бо колиб вона цілком віддалася родині й родинним обовязкам, вона не моглаб бути тим, чим комуністичні провідники хочуть її мати.

В Італії і Німеччині дивляться на ролю жінки в суспільному житті цілком інакше. Там жінка, по думці державних провідників, має турбуватися перш над усе про родину і домашнє господарство, а вже найменше цікавитися політикою та громадським життям.

Ще інший погляд на ролю жінки панує в таких країнах, як Чехословаччина, скандинавські та прибалтійські держави, або в Північній Америці. Тут державна політика ставить в рівне становище як мужчин, так і жінок. Там вважають, що жінці належиться опіка над родиною, виховання дітей і взірцеве ведення господарства, але разом з тим жінка, відповідно до своїх здібностей, своєї фахової освіти й підготовки має право і повинна виконувати також певну працю для добра всієї громади.

Ці цілком відмінні погляди на суспільну ролю жінки витворюються в ріжних країнах під впливами місцевих умов усього національного життя і в залежности від рівня суспільного розвитку даного народу. Можна сказати, що становище жінки й її суспільна роля така, яким є і сам нарід. Яку він має культуру, якими ідеалами живе, до чого праґне, які відносини є в даній країні, таке місце у суспільному житті відведене й жінці.

Отже, бажаючи знайти певне місце для української жінки в суспільному житті нашого народу, мусимо оцінювати цю ролю виключно зі загально національного нашого життя та тих перспектив, які ми маємо у майбутньому.

Погляди нашого громадянства на суспільну ролю жінки ще зовсім не усталені ні в літературі, ні в науці, ні в щоденному громадському житті. Та в цім і нема нічого дивного. Саме наше життя не усталене, воно повсякчасно міняється, зміняються його форми, зміняються відносини, а цим самим міняються і погляди людей на речі й на відносини поміж людьми. І навіть серед самого нашого жіноцтва нема одностайної думки про те, яке місце має займати і яку ролю має відгравати наша жінка у суспільному житті. Є чимало таких жінок, які вважають, що родинно-господарські клопоти мусять забирати ввесь їх час і єдиним їх завданням є виховувати дітей та вести домашнє господарство. Інші знову ввесь свій час і свої сили віддають громадській роботі, вважають це єдиним своїм обовязком і навіть на свою громадську працю часто дивляться як на тяжкий хрест, який вона мусить нести. Очевидно, що ці жінки вже цілком занедбують родинні й господарські свої обовязки, зосереджуючи всю свою увагу на праці громадській, а на родинні обовязки дивляться вони, як на щось, що їх лише обтяжує, і відриває від правдивого їх завдання. Й один і другий погляд є, очевидно, хибний. А хибні є вони в першу чергу тому, що виходить з того таке, що родина є нібито щось цілком відокремлене, відірване від усього іншого суспільного життя. А міжтим родина є основною клітиною, елементарною формою, яка творить суспільство і дає підставу для всіх інших форм суспільного життя всього народу. В родині ростуть нові покоління, там вони первісно виховуються, там формується їх світогляд. В залежности від того, яка є родина, як в ній виховуються діти, як господарюється, як складається душа молодого покоління, такий буде потім і цілий нарід, коли та молодь дозріє і буде кермуватися сама народнім життям.

Отже глибоко помилялисяб ті, які думалиб, що родина є собі така приватна річ і що праця в родині не має того суспільного значіння, яке має праця в інших ділянках суспільного життя. Ті, що віддають свій час і свою енерґію родині, властиво дають підставу всьому суспільному життю, а тому й не можна їм робити закиду, що вони не працюють для громади. Але, хто хоче виховати своїх дітей на розумних й активних членів своєї нації, той мусить знати життя, мусить розуміти потреби народу і пізнати все в самій життєвій практиці своїм власним досвідом. Жінка, що стоїть осторонь від громадської праці, не бере в ній активної участи, бачить життя народу лише з зовнішньої сторони, часто не розуміючи навіть його змісту, а тому й не зможе вона добре воховати молоде покоління на корисних членів своєї нації. Таксамо і жінка-громадянка мусить добре розуміти свої завдання, щоб могла вона виконати свою працю з певною фаховістю і дійсною користю для громади. Не важно, хто яку роботу виконує, а важне є те, аби з тої роботи була суспільна користь.

І лише з погляду суспільної користи треба підходити до оцінки участи нашого жіноцтва у суспільнім житті.

Суспільне життя кожного народу складається з чинности людей на господарському, культурному і громадсько-політичному полі. Кожну з цих окремих ділянок можна поділити на безліч галузів. Чим вища культура народу, тим є ріжноманітніше його життя, тим складніші бувають людські відносини, тим ріжнороднішa буває чинність людей, тим більше ця чинність вимагає людських сил і тим більше знаходиться приміщення для тих, що хотять працювати.

Суспільні сили нашого народу щойно розвиваються і ще треба буде багато праці й може кількох поколінь, доки український нарід досягне того ступня розвитку своїх господарських, культурних і громадських та політичних сил, на якім стоять інші передові европейські народи. Але з вдоволенням можна сказати, що життя народу не стоїть на місці, його суспільні сили поступово кріпнуть і залежить від нас самих, щоб ці сили успішно й далі зростали. У розвої й скріпленні цих сил мусить відограти свою ролю і наше жіноцтво. Українська жінка мусить памятати, що **вона має бути не тільки матерю і доброю господинею, але бути також і активною учасницею в ріжних ділянках суспільної праці на полі піднесення господарського, культурного і громадсько-політичного життя нашого народу.**

Сьогодні ми маємо українських жінок громадсько-політичних діячок, письменниць, поеток, артисток, співачок, урядничок, лікарок, учительок, професорок, комерсанток, добрих працівниць в ріжних галузях ремесла, приватної та кооперативної торговлі, сільському господарстві та ін., але цих сил занадто мало, їх треба постійно збільшувати й постійно опановувати все нові й нові галузі праці. Розуміється, для цього треба вчитися, треба набувати фахову освіту, щоб фаховою працею не тільки забезпечити собі екзистенцію, але щоб також фахово освічене і до практичної праці підготовлене жіноцтво могло зміцнити українські суспільно-національні сили.

Роля української жінки в суспільному житті буде не такою, якої вона лише домагатиметься, а така, до якої вона буде здібна по своїй освіті, по свойому умінні, в залежности від того, як будуть зростати жіночі фахові сили по своїй кількості й по своїй якості. **У майбутнім українська жінка займе становище в житті народа таке, яке вона собі намітить підготовкою сучасної жіночої молоді.** Щоб це становище було поважне, мусимо подбати, щоб наш жіночий доріст був належно вишколений, з певним фахом у руках, зі здібністю солідно працювати і зі зрозумінням того значіння, яке матиме жіноча праця і жіночі фахові сили в усіх ділянках народнього життя.

Харитя Кононенко.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ШІКАГО, ІЛЛ. Тов. ім. І. Витовського, від. 301. і Тов. ім. Т. Шевченка, від. 252. повідомляють всіх своїх членів, що надзвичайні збори разом обох відділів відбудуться в неділю, 29-го вересня, в годині 1-шій пополудні, в Українській салі під ч. 1944 Бест Ірі вул. На цих зборах будемо рішати справу злуки обох відділів. Обовязком всіх членів обох відділів є бути присутніми на цих зборах. На цих зборах буде присутний головний радний У. Н. Союза. — За уряд від. 301: Тарас Шпікула, Л. Кучир, предс.; Н. Николишин, секр.; В. Чипіль, кас. За уряд від. 252: Іван Магас, предс.; Микола Батюк, секр.; Кіндрат Бойчук, кас.

УЛАС САМЧУК.

ВОЛИНЬ

Роман-хроніка у 3-ох частинах.

Частина І.

КУДИ ТЕЧЕ ТА РІЧКА?

57

Володько встає і дибає понад лугом далі. Біла їх хатка уже здаля кидалась у вічі. Садок кучерявив місцевість.

Мати, батько, Василь і Хведот сидять при вечері на дворі. Перед вікнами стоїть довгий стілець, а на ньому велика, з поливаної глини, миска паруючої юшки.

— О, повзе нарешті наш рак — каже мати. Ходи но, ходи, небораче. Ми ждемо на тебе.

І всі вечеряли. Комарі дзенчать під вухами і тнуть болюче. Батько оповідає, скільки то у Смоленщині комарів і т. п.

Володько так виходився, що навіть їжа йому не смакувала. Сьорбнув трохи і поволікся спати.

— Який косець, такий і їдець — зауважує з жалем мати. Ледви перехамаркав той „Очинаш" і звалився на розстеляні лахмани.

Як і звичайно по вечері обход худоби, саду, клуні. Батько спить на соломі у клуні, а мати у хаті з дітьми. Старий довго молиться на схід сонця. Десь рекотять жаби. Лисину його тнуть комарі. Він чавить їх шорсткою долонею і серед молитви лається. Спить просто на соломі без підстілки, а під голову підкладає набитий потирухою кропиваничок. Вкривається своїм великим жовтим кожухом.

Коли все втихає, залишається тільки одне Пундикове гавкання. Він не спить уночі. Навколо тиша і спокій. Світить непорушний місяць. Пундикові скучно, а тому він принаймні доволі на місяць набрешеться.

Унедовзі починається косінка. Матвій знімає з вишок над свининцем трохи поржавілу косу, витирає її від курячого калу, добре виклепує, набиває дзвінко на рісся і йде в покіс. Кушки він не має. Не любить, як ото при поясі телепається. На воду брав глечик для бруска і барилку на пиття. Все це десь-небудь у холодочку лежало.

А конюшинка мов буй-трава поросла. Журно тільки, чи буде погода, щоб її висушити. Але погода не зрадила. Нагорода за торішне дощове літо була перебільшеною. Мало дощів, навіть річка помітно змаліла. Конюшина поросла завдяки фосфоритові, яким засипано ціле поле. Минулого року Матвій робив пробу. Висіяв фосфором на конюшині своє імя і всі люди з околиці пізнавали Матвієве поле, на котрому великими барвистими літерами красувалось: „МАТВІЙ".

Цього ж року нікуди було діти, стільки тієї паші вродило. Запхав нею горище на хаті, вишки на хліві і ще в клуні маленький стіжечок наложив.

— Вірте мені, що „удобреніе"*) це добра штучка — розважав між дядьками Матвій. Я попогрів лоба, вожучи свою конюшину. Хур десяток приволік, а все „удобреніе". І гріш не змарновано.

Любить Матвій цвітуче поле конюшини. Здається, ті живі, напухлі бульбеньки творять пишний мягкий перський килим і просять покотитись по ньому. А ранком, коли роса мінить... Коли джмілі пахучий вибирають мед. Коли легенький вітрець гладить поверхню конюшини. Ні. Матвій тоді тільки головою похитує. Нераз аж перехреститься з невідомих причин. Хочеться молитись, дивлячись на соковиту красу.

По косінці починалися сльоти. Небо загорталось у брудну бавовняну оторочку. Сіяв дощ, гнулись дуби і плакало мокре повітря.

Матвій сердився. Настя, що цього літа востаннє завагітніла, журилась, як то їй коноплі плоскінь вибирати. Хліба вже ледви-ледви старчало. Їли молоко, зелений борщ, молоді картоплі. На грядках досить зеленини — цибулі, часнику, салати. Настя уміє роскішний зелений холодець робити.

А коли випогодилось, то на підмогу Насті кликнули дівчат до конопель. Прийшло дві Катерини — тітчина Зінчина та Юхимова вихованка.

Володько знов ожив. Він вже зовсім добре ходив і навіть злегка міг бігати. Цілий день стирчав він коло дівчат. Тітчина Катерина жартами засипає, Володько радіє і соромиться. Дівчата пісні співають, а вечором йдуть до річки купатися.

Про це заговорюються дівчата, беруть з собою Володька, але просять, щоб він нічого не казав про це Василеві. Той шибеник може їм якогось фігля вструрати. Але Володько противиться купатись разом з дівчатами. Це сором, одначе пішли.

Коли проходили повз кущі верболозу та поричок, було темнаво. Раптом звідти вискочило щось чорне, волохате і, дико верескнувши, впало на стежці. Дівчата аж поприсідали з переляку. Володько викрикнув і серце його так билось, що здавалось, груди розтрясе.

В той час всі почули голос Василя, який аж качався з реготу.

Аaах! — відсапнули всі. — І як той вітрогон дізнався, що дівчата підуть купатись? Він натягнув чорною вовною наверх кожуха і пішов їх полякати. Володька схопила Катерина, він тісно обняв її шию, припав до неї і чув, як сильно билось її серце.

— То ти здурів, чи на тебе памороки найшли? — напустилась на Василя сестра. — Чи ти при своїх?! Ото-то мені жарти! Дивись, який пурис знайшовся! Йди собі додому!

— Можете купатись — віджартовувавсь Василь. — Ось як вилізуть русалки... ха, ха, ха!

Тітчина Катерина не сердилась, а сміялась.

— Геть, геть, Василю. Йди собі додому. Не боїшся, щоб тобі брови посивіли...

— Їй-богу! Як що ти не підеш! Ох і випарю я тебе...

(Далі буде).

*) Штучний погній.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

СВІТ ДОГОРИ НОГАМИ?

Стейтовий суд у Нюарку, Ню Джерзі, дав розвід пані Елизабеті Вен Лейден. Розвід признано за дезерцію, себто покинення. Два роки тому її чоловік покинув мешкання, де він жив із жінкою. Коли він до нього не вертався, жінка з пімсти прогнала його з роботи в її ресторані, де він працював як кухар.

По якімсь часі жінка побачила, що багато гостей ресторану не хоче вже до нього ходити. Видно, що любили їжу, зварену Вен Лейденом. Вона й приняла чоловіка назад на роботу. Та він таки домів не вертався.

Коли тепер суддя проголосив її розвід від чоловіка, питалися її, чи вона знову прожене його з роботи. Ні, вона сказала, вона думає задержати його як кухаря. Як кухар, він добрий, тільки як чоловік він до нічого.

Досі в світі бувало навпаки: деколи чоловіки, покидаючи своїх жінок, залишали їх як кухарок.

НА ЧАСІ.

Джейс Ді Вулф Пері, предсідуючий епископ протестантської епископальної церкви, видав заклик до своїх церков, щоб вони молилися за те, щоби Бог відвернув війну.

Заклик дуже на часі, бо в Італії багато людей молиться, щоби Бог зіслав війну та дав Італії побіду, а в Етіопії церкви моляться, щоби Бог дав побіду Етіопії.

Що скаже на це Бог? Чи не так, як в українській анекдоті про лінивого Івана?

Дай хліба, Боже!
Трудись, небоже!
Не хочеться, Боже!
Терпи, небоже!

У НИХ НАВІТЬ ЦЕРКВИ ОБЄДНУЮТЬСЯ.

У Тавн Гол у Ню Йорку зібралася в неділю „конференція для економічного й духового оздоровлення".

Скликали її провідники церков. Беруть у ній участь представники трох американських віроісповідань: католицького, протестантського й жидівського.

На конференцію прислали свої привіти президент Рузвелт, нюйорський ґубернатор Лемен і нюйорський посадник Ля Ґвардія, отже американський протестант, американський жид та італійський католик.

Д-ра Струка, що говорив в імені Жидів, представляв Джеймс Волш, католицький співробітник конференції, гостро виступаючи притому проти расової ненависти. При відкриттю конференції парох одної католицької церкви виголосив „інвокацію", жидівський рабін відчитав уступ з біблії, а один протестантський епископ виголосив благословенство.

Коли конференція присвячена одному з важних питань сучасного американського життя, то українське життя має цих питань може більше, ніж американське. І питання українського життя йдуть далеко глибше, бо сягають аж до питання існування нації. І тому цікаво було би спитатися: коли ми доживемо часу, що для розважання таких життєвих питань українського народу засядуть попри себе представники українських церков без ненависти й упередження одного до одного?

РАДІО.

ПІТСБУРҐ, ПА.

В неділю, дня 29. вересня б. р., говоритиме з радіової стації W.W.S.W. в Пітсбурґу ген. М. Капустянський підчас українсько-литовської години, в годині 12.30 в полудне, і зложить привіт американським Українцям і нашим братам Литовцям.

ЩЕ ПРО ОДНОГО З ГЕРОЇВ ГЕНРИКА СЄНКЕВИЧА

(Скшетуський у правдивому світлі).

Українському читачеви відомі закиди, які підношено проти невірности у представленні деяких подій з часів Хмельниччини, в знаній трильоґії Г. Сенкевича. Головно відносилися вони до характеристики історичних осіб, як Богдана Хмельницького, Богуна, Яреми Вишневицького й інших. Забирали в цій справі голос з українського боку визначні історики, проф. Володимир Антонович, Степан Томашівський, Вячеслав Липинський.

Ці всі заміти не викликували сильнішої реакції з польського боку, поки вони виходили лише від представників української науки. Щойно перед двома роками велику констернацію й голосний відгук у польському літературному й науковому світі викликав виступ знаного історика, доцента львівського університету, д-ра Ольґерда Ґурки, який у часописі **„Пйон"**, відновив деякі з давніших українських закидів, а в деяких випадках пішов іще дальше, як українські вчені.

Не будемо тут переказувати ані думок проф. Ґурки, ані перебігу цілої полеміки, яку викликав його виступ. Хочемо занятись лише останньою публікацією з обсягу того спору, а саме, виданою недавно брошурою п. Зиґмунта Лясоцького*).

Вже 24 роки тому проф. С. Томашівський, на основі сучасної реляції папського нунція в Польщі в часах Хмельниччини, висловив погляд, що славний завдяки трильоґії Сенкевича, польський офіцир, Скшетуський, який, прокравшися крізь облягаючі Збараж козацькі й татарські війська, спровадив на поміч короля Яна Казимира й так виратував збаразьку залогу від голодової смерти, або неволі, був **православним Українцем** („Русином-схизматиком", як писав нунцій у звідомленні до Риму). Повторив це у своїй статті проф. Ґурка — й у згаданій вище брошурі п. Лясоцький за головне завдання поставив собі, виказати фальшивість тієї інформації та доказати, що Скшетуський був римо-католиком і Поляком.

Отже в першу чергу автор брошури доказує, що цей Скшетуський, який переніс зі Збаража листи до королівського табору, не називався Іван, як у Сєнкевича, але Микола. Він був підчас облоги Збаража „товаришем" панцирної, або, як її інакше звали, козацької „хоругви" ротмістра Марка Ґдешинського — й мабуть на тій основі нунцій уважав його за козака, а тимсамим і Українця.

Доказуючи доволі переконуючими арґументами, що збаразькому героєви на імя було Микола, Лясоцький на основі джерел і документів представляє його біографію. Виходить, що це польський шляхтич, родом із Рожнева в познанському повіті, син власника одної частини того села. Подібно, як інші члени тієїж родини, помандрував наш Скшетуський на Україну, щоб тут шукати хліба, себто доброї служби. Тут вступив до королівського війська.

Біографія цього лицаря доволі цікава.

Перший раз стрічаємо його на Україні у Хвастові 1634 року. Тут, „попиваючи з великої чарки", посварився він по пяному з ротмістром королівської піхоти Побятинським; від сварки прийшло до шаблі — і в висліді тієї розправи п. Скшетуський залишив свого противника на дорозі, порубаного трохи не до смерти.

Потім пан Скшетуський зникає на кільканацять років зперед наших очей; стрічаємо його аж у 1649 році, в обляженому Збаражі. Як він із нього видобувся — про те ріжно розказували. Досить, що добився до королівського табору в Топорові й доручив листи зі Збаража. За те дістав від короля 100 дукатів на руку й обіцянку теплої посади, а від канцлера інші дари в натурі; між іншим щодо посади — то скінчилося на обіцянці, бо ніякого не то старости, але навіть війтівства Скшетуський не одержав.

Дальше бачимо нашого героя в 1651 році під Берестечком, а згодом, уже в ранзі поручника, бере він участь у виправі Чарнецького до Данії в 1660 році; від р. 1671 воює він зі Собєским проти Дорошенка й Турків на Україні. Помер Скшетуський десь недовго перед хотинською битвою в 1673 році.

Як бачимо, був пан Микола довголітнім вірним королівським вояком. Та раз виступає він у противному таборі. Було це в 1661 році, коли військо, не одержавши платні, застрайкувало і, замісць іти в похід проти Москви, стояло безчинно та пустошило королівські й духовні маєтки. В конфедерацькому обозі бачимо тоді й пана Скшетуського — і то на становищі полковника. Від того часу починаються також поважні непорозуміння між паном Скшетуським і — коронними трибуналами.

Пішло мабуть від того, що підвладні нашого лицаря надто гостро вели реквізиції в районі свого кватирунку, а до того ще вбили трибунальського гайдука. Пан полковник видно солідаризувався зі своїми вояками, бо відмовив видачі винних трибуналови. Зате 15. червня 1663 р. трибунал засудив його набанацію (проґнання з краю). Другий такий самий засуд стрінув Скшетуського за надмірні реквізиції — як делікатно висловився п. Лясоцький — в королівщинах у 1662 році. Нарешті, 12. травня 1666 року, засуджують його заочно на „інфамію" за грабунок і побиття шляхтича Чарини, теребовельського стольника. Та з усіх тих присудів сміявся п. Скшетуський — бо до королівського старшини, що належав до гетьманської юрісдикції, не мали доступу трибунали; а наш лицар натурально навіть не думав у таких обставинах покидати військову службу.

Тимчасом надокучило панови поручникови (полковником був він лише сезоново в конфедератів) парубоцьке життя — і в червні 1667 року вибрався він на зальоти до пані Софії з Бжезіцьких, вдови по Якови Святополк-Завадському, власниці Волі Городецької в Белзчині. А сватання було справді татарське; ось як описує його п. Лясоцький:

„Вибрався до неї... п. Микола в свати разом із Томашом Скшетуським, сином свого брата удругих... з 27 кінними й узброєними приятелями, товаришами і слугами. Всі виходи з двора в Городецькій Волі, оселі своєї улюбленої, пообсаджував своїми людьми. Мужеську службу розброїв і повязав, а саму господиню, коли хотіла втекти перед своїм кинкурентом, злапали товариші п. Скшетуського і, приклавши їй дула пістолів і рушниць до голови, заохочували до зложення подружньої присяги. В подібний спосіб старалися наклонити до уділення шлюбу городецького пароха, який припадково був у дворі. Пані Завадська виривалася, плакала й голосно кричала. Помагали їй у тому дві служниці. Щоб їх успокоїти, почастували їх прикладами. Завадській теж дещо перепало при тій нагоді, бо пізніші оглядини виказали синці на руках і на — бедрах. Підчас шамотання упав на долівку хрест, що стояв на столі. Притім поломалися руки й ноги фіґури Спасителя. Мабуть, скориставши з замішання, викликаного тим прикрим випадком, пані Завадська втекла. ИМПан Скшетуський додумався нарешті, що він тут небажаним гостем і відїхав зі своїми товаришами, що на памятку забрали декілька шабель і інших предметів. Пані Софія розхорувалася з переструху. Одначе за кілька днів явилася в белзькому городському уряді, щоб занести прикре обвинувачення проти свого жениха" (с. 18—19).

Наслідком цих невдалих зальотів була нова інфамія на пана Миколу.

Так представив польський дослідник пана Скшетуського на основі історичних джерел і документів. Незрівнаний ідеал усіх громадянських моральних і лицарських чеснот у Сенкевичевій повісти — був у дійсности шибайголовою, що не цурався не то якоїнебудь бійки, але й нападів і розбою, а навіть явного бунту проти королівської влади.

П. Лясоцькому мабуть удалося виказати, що герой повісти Сєнкевича не був Українцем. Та з другого боку його праця дає дальші докази на те, що автор трильоґії ідеалізував надмірно постаті, що ніяк на те не заслугували, не жаліючи чорних красок для тих осіб, що йому були несимпатичні. В закінченні своєї брошури заповідає Лясоцький, що незадовго займеться Яремою Вишневецьким. Побачимо, чи цей другий чільний герой Сєнкевичевої повісти таксамо добре на тім вийде, як Скшетуський.

Зазначуємо, що **козаком** Скшетуського робили не українські вчені, а щойно проф. Ґурка. З українського боку найважнішим був закид тенденційности у змалюванні історичних осіб; а цього заміту праця п. Лясоцького ніяк не опрокидує, а радше потверджує.

М. Книжник.

*) Zygmunt Lasocki. Czy Skrzetuski był kozakiem? Krakow 1935, сторін 26, 4°

ПОСМЕРТНА ЗҐАДКА.

Дня 17. вересня помер **Михайло Крохмальний,** член бр. св. О. Николая, від. 167 У. Н. Союза в Толідо, О. Покійний був родом з Поморян, повіт Зборів, Галичина, проживши 60 літ. Полишив вдовою жінку Марію. До У. Н. Союза вступив у 1928 році. Покійний був тихим та добрим членом, та вступив до У. Н. Союза не на це, щоби мати посмертне, але на це, як нераз сам говорив та й бачив, щоби члени дали йому останню прислугу.

Похорон Покійного відбувся 20. вересня, та з причини, що в Толідо української церкви нема, то тіло Покійного було завезене до української церкви св. Михаїла в Росфорд, О., при участи бр. св. О. Николая і при поважному числі рідні й знайомих з Дітройт, Міш., Шікаґо, Ілл. і Росфорд, О., де відбулася Служба Божа й панахида за померщого.

Тіло Покійного зістало поховане на католицькім цвинтарі в Толідо, О.

Жінка Покійного дякує щиро о. Уляницькому за його труд та гарну промову, членам бр. св. О. Николая, від. 167, тов. Тараса Шевченка, від. 165, бр. св. Михаїла, від 235, кревним, знайомим і громадянам, що віддали Покійному останню прислугу та за гарні надіслані квіти.

Вічная Йому Память.

Іван Кульматицький, секр.

ПОЕТИЧНИЙ ДВОБІЙ

Не кожна боротьба мусить скінчитися знищенням противника. Головно в примітивних (первісних) племен, у яких у тяжкій боротьбі за існування має велику вартість кождий здоровий чоловік, витворилися дуже людяні способи боротьби та суперничення. Приміром на це є дуже цікаві та повчаючі форми двобоїв в Ескімосів, вдержані в жартівливих рамцях.

Всякі непорозуміння між собою вирівнюють Ескімоси не зброєю чи пястуком, а шляхотним суперництвом особистих вартостей і духових прикмет, висловлених **піснею.** Такий бій відбувається на майдані серед наметів оселі літом. Заля цього противники приготовляють собі багато **пісеньок,** у яких висмівають один одного, потім один одного викликає до бою. Часто підчас цього двобою падуть імпровізовані (творені на місці) пісні, при яких борці танцюють із плитким маленьким бубном і палочкою в руці. В пісоньках один одного висміває, вичисляє всякі недомагання та провини противника. **Переможцем** виходить цей, який зумів як останній розсмішити видців, що приглядаються цій оригінальній боротьбі, а радше примітивному поетичному турнірови. Переможений, осмішений та засоромлений, покидає оселю й переноситься в інші околиці.

З цього оригінального двобою виходить, що вся культура Ескімосів одноціла щодо характеру, а висловлюється осягненням якнайбільших успіхів у поборюванні найтяжчих життєвих умовин, які дає Ескімосам природа. Із цього самого виходять і звичаї та права Ескімосів у товариському житті, яких основою є не марнувати сил на внутрішні непорозуміння, а зосереджувати їх до боротьби з ґрізною природою.

Тому теж усі дослідники життя Ескімосів згідно стверджують і підкреслюють їх незвичайну згідливість і хвалять їх готоість помагати іншим. Тому теж Ескімоси, що жиють громадою та мешкають по кілька родин в одному наметі, не сваряться між собою, при чому обходяться без вожда чи ватажка. Колиж між Ескімосами знайдеться людина неспокійна, з якою тяжко жити, тоді усувають її в безкровний спосіб.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

РОМ, Н. Й.

З вечері на край.

На спільній вечері фармерів з Лій Сентер і околиці Ром зібрано $12.40, які відослано до Обєднання з таким призначенням: $6 на визвольну боротьбу і $2.40 на Рідну Школу.

ЛИТЛ ФОЛС, Н. Й.

На визвольну боротьбу.

Дня 1-го вересня відбулося в У. Н. Домі весілля, яке справляла наша громадянка Анна Коникевич для своєї дочки Михайлини, що вийшла замуж за Лоренца Мікласького. Підчас забави О. В. Кошиля пригадав гостям, що саме в нинішній день відбувається Державницька Маніфестація в Ню Йорку. Отже ми не повинні забути про таке велике свято, та зложити жертву на визвольну боротьбу. Опісля О. Й. Боднар забрав ще слово, та висказав свою думку про ваґу несення помочі визвольним змаганням нашого народу. Він також занявся збіркою, яка принесла $6.43. Ті гроші вислано через Обєднання.

Н. Паламар.

У 160-ЛІТТЯ ВЕЛИКОГО РОЗБОЮ.

Указ цариці Катерини ІІ-гої про зруйнування Січі.

Дня 14. серпня ц. р. минуло якраз 160 літ від того сумного дня, коли на приказ нахабної московської імператориці Катерини ІІ-гої зруйновано другий раз Запорозьку Січ. Подаємо у виїмках відручний „указ" цариці про скасування Січі, як зразок московського нахабства, брехні й перекручування історичної правди.

„Ми, Катерина II., з божої ласки і т. д., і т. д., сповіщаємо всіх наших вірних підданих, що вважали ми доцільним знищити **Січ Запорозьких Козаків** за непослух **нашим розпорядкам.**

„Зважились ми на цей крок, незгідний з властивим нашому серцю милосердям, після того, як вичерпали всі засоби доброти й пробачення, щоб виявити всю безодню їхніх помилок та той розмір кари, на яку вони заслужили, глибоко зранивши почуття справедливости, що її доглядати нам доврено. Не кажучи тут про незчисленні скарги з боку сусідніх держав щодо безперервних наскоків Запорожців на їхні кордони, ми обмежимося нагаданням про походження Козаків, **їхнє презирство до нашого ладу та їхні безправства над нашими підданими.**

„Наші історики зазначають, що колись Запорожці належали до Козаків Малоросії, але згодом від неї відірвалися та встановили в себе як звичаї так і лад окремий. В той час, як Малоросія лишилася вірною свойому циреви, Козаки самочинно розташувалися над порогами Дніпра. Поволі вони збільшувалися скількісно, заснували войовничу політичну організацію, але таку, яка **незгідна з божими законами, встановленими для побільшення людського роду.** Засадою тієї організації стало, що тим Козакам з України, котрі приходили на сумежні з порогами землі, заборонено було брати з собою жінок та дітей, щоб не наразити їх на скажену лють ворога, чи на небезпеку дістатися в неволю, а в дійсности, щоб міцніше прикріпити їх обовязків, увільняючи від усяких родинних турбот і клопотів. Звичаї такі поволі привчили Козаків до нероботства: парубоцтво вони взяли собі за традицію, забули за рідну країну та зажили на берегах Дніпра повною незалежністю.

„До часу прилучення Малоросії до імперії (московської), скількість Козаків була незначна. Підтверджується це в добі переговорів бояр московських з послами Богдана Хмельницького. Коли боярин їх запитав, чому й досі не присягли цареви на вірність, то посли відповіли: „Запорожці є бідним народом і незначним".

„Отже Січ, це політичне тіло спеціяльної породи; тіло, що його частини такі ріжні; тіло, відокремлене від усього світа та без усяких громадських установ, котре існувало тільки походами й здобичю, відірваною від народів, сприятельованих з імперією вічною приязню; тіло, котре присвятило себе ніби служенню Найвищому Творцеви походами й війною та ледарством. Подібне тіло **не було й не може бути корисним під жадним поглядом для Росії".**

Дальше вичисляє указ головні й побічні гріхи Запорожців. Між іншим указ каже, що:

„Запорожці відважились не тільки ставити опір межуванню землі, що належала урядови Малоросії, але й забивали офіцирів, котрих ми на те межування висилали. Вони наважилися самочинно будувати для себе кріпости, підчинили собі коло вісім тисяч люду обох полів з гусарських та пікінерських полків, що уряд там поставив, змушуючи собі до підлеглости руйнуванням осель.

„Їхні наскоки й грабунки протягом двацятьох літ досягли на землях Малоросії міліона рублів шкоди.

„Не вдовольняючися своїми попередніми захватами, вони наважились поширити свою владу між Дніпром і Бугом, у країні, котра належить Росії на підставі останнього мирового договору. Вони підчинили собі те населення, котре туди переселили з гусарськими полками Молдавії. Свою зухвалість вони посунули до того ступня, що зі зброєю в руках стали вимагати від намісництва Малоросії звороту всіх тих земель, хоч, згідно з нашими указами з 22. травня 1774 р., їм було наказано, щоб до двору вислали своїх представників для зясування своїх прав, зержуючись від насильного захвату земель та лишаючи в спокої ті міста, де жили та оброблялі землю".

Дальше закидає указ Запорожцям, що вони приймають і переховують у себе ріжних дезертирів і „приманюють" з цілого краю „малоруську" шляхту, яка пізніше ними проводить у походах; що Запорожці непокоять землі Донських Козаків, які „тішаться" особливою ласкою цариці. Що в останній війні з Турками Запорожці забули за „вірність" і рішили навіть прилучитися до ворога.

„Поважно зваживши вищенаведене, перед Богом, нашою імперією та перед цілим світом заявляємо, що ми були змушені знищити Січ Запорозьких Козаків, котрі її імя носять. Тому Текелій, генерал-лайтнант нашої армії, на чолі довіреного йому війська напав на Січ і заволодів нею без жадного стрілу з боку Козаків, котрі не бачили наближення нашої армії й дали себе оточити зі всіх боків, щоб не пролився, як то ми наказали, крови цих злочинців.

„Повідомляємо наших вірних і горяче коханих підданих про всі ці обставини, оголошуємо, що від нині Січ Запорозька більше не існує, ні її старий устрій, та що Козаки того імени **вимерли вже назавше**, а їхні землі та багатства природні призначаємо слухняним підданим, працьовитим і корисним для Росії, що вийдуть розпорядження від уряду Малоросії. Начальникам тих чудових околиць ми вже наказали з особливою пильністю оберігати встановлене благо.

„Підписано в Москві 3. серпня (старого стилю), року Божого 1775, за нашого царювання чотирнацятого (Катерина)".

ЗВІРЯТА ЛЮБЛЯТЬ АЛЬКОГОЛЬ.

Французький професор М. Жубер робив пів року спроби з курми, щоби вони ліпше неслися, а саме давав їм пити потрохи вина. І переконався, що кури, які що дня діставали вино, за пів року знесли 169 яєць більше ніж шість інших курей, що діставали звичайну поживу. Подібні спроби робив Японець Накаі, службовець японської ляборяторії для плекання шовку. Він шукав корисної поживи для гусільниць-шовкопрядки, ніж як досі, морвове листя. Цю відповідну поживу знайшов Накаі в саке, або рижовій горівці, якою кропив морвове листя. Скоро переконався, що гусільницям дуже смакувала рижова горівка і він поступенно міг зменшувати скількість морвового листя.

У заведенні для божевільних.

І. божевільний: Завіщо вас тут замкнули?

ІІ. божевільний: Бо я подавався за македонського короля Олександра Великого.

І. божевільний: — Справедливо вас покарали, бо ви підшивалися під моє назвище!

— Алеж, дороненька, не можу що дня голитися; це шкодить моїй шкірі!

— А як не голюся що дня, то це шкодить моїй!

ЗМІНА НА ОСІННУ ДІЄТУ.

(Подає д-р Джан Л. Райс, директор здоровля міста Ню Йорку).

Холодне, непостійне осіннє повітря побуджує апетит. Кожний відчуває потребу їсти більше в осени ніж літньою порою. Більшість людей стає активнішими з приходом холодних днів, а ця збільшена діяльність є причиною, що організм чоловіка вимагає більше поживи. Так, як додаємо більше палива до печі, коли вимагаємо більше тепла, таксамо треба постачати більше поживи організмові, коли збільшаємо тілесні рухи.

Тепер пора споживати на сніданок тяжчі страви з муки, яйця з пластинками вудженої солонини, тощо. На обід тепер багато людей відчуває, що пластинки хліба, переклáдені мясом, сиром чи рибою, не вистарчають, а вже на вечерю готові ми зїсти всяку поживу, яку подають до столу. Шлунок прагне зміни легкого харчу, який давав вдоволення підчас літа.

Одначе треба бути обережним. Не можна переїдатись, але необхідно вживати ріжнородну поживу. Кубок варених або сирих зеренних круп, досить молока або сметани, овоч чи овочевий сок, жарені пластинки хліба та кава, а потім велику склянку молока, це достаточний та поживний сніданок для пересічної дорослої людини. Яйця та вуджену солонину два або три рази тижнево можна теж додати до ранього харчу. Зупа, макарон, салата та склянка молока, а придім яблоко це не тільки повний, але й здоровий обід. На вечерю, кромі мяса чи риби та картоплі, добре додати дві варені листкові ярини та сиру яринову мішанину. Тісточка вживати рідко, зате сирі, чи варені овочі це найкращий десерт. Розуміється, що склянка молока по кожнім їдженню це розсудний додаток.

Ріжнородний харч є дуже важний. Коли можливо, змінювати харч кожного дня. Споживати раз на день мясо не зашкодить. Дешевше мясо є таксамо поживне, як і дороге. Коли належито приправлені, нирки, печінка, серце та флячки це знаменитий харч. Рибу повинен кожний їсти бодай раз на тиждень.

ФЛІС.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

БРОНКС, Н. Й.

Організаційна праця.

По довшій тишині організаційного життя в дільниці Бронкс починає громадське життя знов оживати.

Сьогодні подибується багато дорослої молоди в Бронксі, що гарно говорить по українськи. Коли поспитатись, де ви навчились української мови, то їх коротка відповідь, що ми колись ходили до української школи в Бронксі. Значить, школа їх освідомила, школа їх навчила говорити по українськи, школа їх придержала при українській нації, отже школи нам треба назад у Бронксі для дорослих дітей, яких їх є маса у Бронксі. Заходами свідоміших громадян в Бронксі зорганізовано нанова в четвер, дня 19. вересня 1935 р., українську дитячу школу і хай цей день буде почином до нового життя в Бронксі.

Вибрано тимчасовий уряд школи, у якій увійшли: голова М. Федосик, заст. гол. Д. Шашковський, скарбник П. Літвинчук, рекорд. писар Е. Драгінда, контр. комісія В. Морозович, Г. Прохорович. М. В. Павлюк.

Тимчасовий уряд школи взиває все громадянство в Бронксі, щоб заінтересувались такою важною справою як рідна школа, та слідили за оголошенням в часописах, коли відбудеться дальші наради про скріплення дитячої школи в Бронксі. Відзиваємося спеціяльно до тих родичів, які вже мають дорослих дітей і бажають щоби їх дитина говорила рідною мовою, та щоби набрала свідомости, хто вона і якої нації. Кличемо всіх дорослих, які колись ходили до української школи, щоби також прийшли і поперли бодай морально таку важну справу, як дитяча школа. Приходіть всі й кличте своїх знайомих.

За Тимчасовий Уряд Дитячої Школи:

М. Федосик, голова;
Е. Драгінда, секретар.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ТАРЗАН І ПРОЛЕВ. (129)

Tex Maxon

0-129

© 1935, Edgar Rice Burroughs, Inc. — Tm. Reg. U. S. Pat. Off. — UNITED FEATURE SYNDICATE, Inc.

Але як дика дівчина вхопила Тарзана за ногу, він похилився, вхопив її за волосся і підніс угору. Потім він положив її на землю і привязав до посторонка. Ледви упорався з дівчиною, а вже горилі майже окружили його.

Ронда гляділа на цю драму без віддиху з найвищого зломку, на який вона вмогла вилізти. Це був найширший кант із усіх. До канту доходив отвір печери. Понад тим скала доходила вже до вершка. Якраз на цей кант Тарзан хотів витягнути дику дівчину.

Тут Тарзан і Ронда опинилися в куті без можливости втечі. Дика дівчина дивно замовкла. На її лиці не слідно було дикого завзяття, навпаки, вона усміхалася приязно до пана джунглів. Але й гарна була вона! Та увагу Тарзана прикувала тьма горилів, що виповзли на скалу.

„Забирайтеся!" — кричав до них Тарзан горилячою мовою. „Забирайтеся, а то вбю вашу самицю!" Дика дівчина потрясла головою. „Вони не затримаються", — промовила по англійськи. „Їм не залежить на тім, чи ти мене вбєш, чи ні. Ти мене взяв і я належу до тебе. Вони вбють нас обоє і зїдять нас, як лиш їм удастся!"